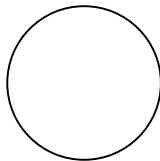

**เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอก
ประเมินโรงเรียน :
ประสบการณ์ผู้บริหาร**

**สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี**

371.26 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
ส 691 ม เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอก ประเมินโรงเรียน :
ประสบการณ์ผู้บริหาร .- - กรุงเทพฯ : 2542 .
40 หน้า
ISBN : 974-8086-68-2
1. การประเมินโรงเรียน 2. การประเมินภายนอกกับ
การศึกษา
3. ชื่อเรื่อง

เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอก ประเมินโรงเรียน:ประสบการณ์ผู้บริหาร

ISBN : 974-8086-68-2

พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2542

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ปีพุทธศักราช 2541

พิมพ์เผยแพร่โดย

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐาน-

การศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุทัย เขตดุสิต กทม.10300

โทร. 668-7123 โทรสาร : 2432768, 2437915

E-mail : inepa@onec.go.th

Web site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

**เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอก
ประเมินโรงเรียน : ประสิทธิภาพผู้บริหาร**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

❖ เอกสารฉบับนี้ สรุปและเรียบเรียงจากการบรรยาย
ของ ดร. ชัยณรงค์ มนทียรรวิเชียรฉาย และ ดร.อัปสร มีสิงห์
ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เทคนิควิธีการประเมิน
ผลภายในตามมาตรฐานการศึกษา” เมื่อวันที่ 11-15
กุมภาพันธ์ 2542 โดยผู้เข้าอบรมเป็นผู้บริหารและบุคลากร
สถานศึกษานำร่องโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมิน
ผลภายในของสถานศึกษา ซึ่ง ดร.สุวิมล ว่องวาณิช เป็นหัว
หน้าโครงการฯ จำนวน 30 โรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และ กรมอาชีว
ศึกษา ❖

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการส่งเสริมระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ...ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งรับการประเมินภายนอก อย่างน้อย 1 ครั้งในทุกๆ 5 ปี

ทั้งนี้ การประเมินผลภายนอก ควรจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยในการดำเนินการประเมินผลภายนอกนั้น ไม่ควรเป็นการจับผิด แต่ควรสะท้อนให้ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามองเห็นข้อดี-ข้อด้อยของตนเองตามความเป็นจริง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานฯ พิจารณาเห็นว่า การประเมินภายนอกในลักษณะดังกล่าวข้างต้นเป็นประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนานาชาติ จึงได้สรุปและเรียบเรียงจากการบรรยายของ ดร.ชัยณรงค์ มนเทียรวิเชียรฉาย และ ดร.อัปสร มีสิงห์ เพื่อเผยแพร่ให้สถานศึกษาและหน่วยงานได้ใช้ประโยชน์ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

12 กรกฎาคม 2542

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ตอนที่ 1 การตรวจเยี่ยมจากภายนอก : ระบบอังกฤษ	1
ตอนที่ 2 การตรวจเยี่ยมจากภายนอก : ระบบอเมริกัน	12
ตอนที่ 3 การอภิปรายซักถาม	25
คณะผู้จัดทำ	36

➡ เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอก ประเมินโรงเรียน : ประสบการณ์ผู้บริหาร

ดร. ชัยณรงค์ มนเทียรวิเชียรฉาย

ดร.อัปสร มีสิงห์

การบรรยายเรื่อง “เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอก ประเมินโรงเรียน” แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ดร.ชัยณรงค์ มนเทียรวิเชียรฉาย บรรยายเกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมจากภายนอก : ระบบอังกฤษ

ตอนที่ 2 ดร.อัปสร มีสิงห์ บรรยายเกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมจากภายนอก : ระบบอเมริกัน

ตอนที่ 3 เป็นการอภิปรายซักถามจากผู้เข้าอบรม

ตอนที่ 1 การตรวจเยี่ยมจากภายนอก : ระบบอังกฤษ

ดร. ชัยณรงค์ มนเทียรวิเชียรฉาย
นายกสมาคมโรงเรียนนานาชาติ

ปัจจุบัน โรงเรียนนานาชาติมี 38 แห่งทั่วประเทศ เวลาที่กล่าวถึงโรงเรียนนานาชาติจะมีความรู้สึกว่าเป็นการยากที่จะนำโรงเรียนไทยไปเปรียบเทียบกับ เพราะแตกต่างกันในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นค่าเล่าเรียนที่สูงและความคล่องตัวในการบริหาร

เมื่อสมาคมโรงเรียนนานาชาติดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินผลภายนอกร่วมกับ สกศ. จึงมีคำถามว่า ทำอย่างไรจึงจะนำประสบการณ์และความรู้ที่โรงเรียนนานาชาติได้รับเกี่ยวกับการประเมินผลภายนอกมาปรับใช้ให้เป็นลักษณะแบบไทย และเหมาะสมกับโรงเรียนไทยได้

โรงเรียนที่จะเรียกตัวเองว่า โรงเรียนนานาชาตินั้น ต้องเป็นโรงเรียนที่ระบุชัดเจนว่า ใช้หลักสูตรของประเทศใด เช่น สถานศึกษานานาชาติ (ISB ; International School Bangkok) เป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรตามระบบอเมริกัน โรงเรียนเซนต์จอร์ห์นใช้หลักสูตรตามระบบอังกฤษ เป็นต้น

เมื่อใช้หลักสูตรของประเทศใด ก็ต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามระบบของประเทศนั้น โดยโรงเรียนที่ใช้ระบบอังกฤษ เมื่อเด็กเรียนถึงอายุ 16 ปี (ประมาณชั้น ม.4 ของโรงเรียนไทย) เด็กจะต้องสอบข้อสอบที่ส่งมาจากอังกฤษ สอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงส่งกลับไป เพื่อตรวจและให้เกรดที่อังกฤษ ซึ่งผลสอบดังกล่าว เทียบเท่ากับการสอบเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัย (อังกฤษจะไม่มี การสอบเอ็นทรานซ์อีกแล้ว) ผลสอบนี้จะเป็นผลที่ใช้สมัครเข้า มหาวิทยาลัย และการเรียนต่อไปอีก 2 ปีจะเป็นการเรียนแบบ เจาะลึกสำหรับคณะที่เด็กสนใจจะเรียนต่อในมหาวิทยาลัย เช่น ถ้าต้องการเรียนต่อสาขาแพทย์ เด็กจะต้องเรียนคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์เป็นวิชาบังคับด้วย เมื่อเรียนจบ 2 ปี (อายุประมาณ 18 ปี) จะมีการสอบอีกครั้ง เรียกว่า Advance Level เป็นการควบคุมคุณภาพของระบบอังกฤษ

◇ การตรวจเยี่ยม....ป้องกันไว้ก่อน

การตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้ตรวจเยี่ยมโรงเรียนจากภายนอกนั้น โรงเรียนนานาชาติที่ตั้งอยู่ภายนอกประเทศอังกฤษ ไม่จำเป็นต้องได้รับการตรวจเยี่ยมจากภายนอกก็ได้ แต่โรงเรียนก็เห็นความจำเป็นที่จะให้มีผู้มาตรวจเยี่ยมด้วยสายตาของคนภายนอก เพื่อบอกว่าอะไรดี อะไรที่จะต้องปรับปรุง ซึ่งเมื่อตรวจเยี่ยมเสร็จแล้ว โรงเรียนจะเริ่มมีความมั่นใจว่า สิ่งที่โรงเรียนทำและคิดว่าดีหรือไม่ดีนั้น ถ้าคนอื่นซึ่งดูด้วยสายตาที่เป็นกลางแล้ว เขาคิดว่าโรงเรียนเป็นอย่างไร เช่น ถ้าโรงเรียนคิดว่าโรงเรียนดีเยี่ยมในด้านวิชาการ ภาษาอังกฤษ การให้บริการสนับสนุน (เช่น บริการรถรับ-ส่ง) แต่ยังไม่ค่อยเรียบร้อยในด้านอาคารสถานที่นั้น ใช่หรือไม่ ในสายตาผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอก ซึ่งจะทำให้โรงเรียนมั่นใจและรู้จักตัวเองดีขึ้น

ถ้าไม่มีการตรวจเยี่ยมจากภายนอก ผลเสียและความเสี่ยงอาจจะเกิดขึ้นได้ ดังกรณีของเด็กต้องไปสอบเมื่ออายุ 16 ปี ถ้าไม่มีการตรวจเยี่ยมมาก่อน แล้วปรากฏว่า เด็กสอบตกเป็นส่วนใหญ่ เพราะโรงเรียนไม่เคยรู้ว่าครูที่จ้างมาสอน ไม่ได้สอนตรงตามหลักสูตร ถึงให้เอาเงินมากองอีกมากมาย ก็ไม่สามารถซื้อเวลาย้อนกลับไปให้เด็กของเราได้ มันสายไปเสียแล้ว

ดังนั้นการให้ผู้ตรวจเยี่ยมมาตรวจเป็นระยะ ๆ จะทำให้โรงเรียนมั่นใจว่า การจัดการเรียนการสอนอยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง สิ่งที่โรงเรียนหวังและสิ่งที่โรงเรียนต้องการนั้นเป็นอย่างไร ผู้ตรวจเยี่ยมจะยืนยันตรงนี้ได้

◇ เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมมาตรวจ เขาทำอะไรบ้าง

ผู้ตรวจเยี่ยมจะพิจารณาเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง หรือใหญ่ (ถ้าโรงเรียนขนาดเล็กจะมีผู้ตรวจเยี่ยมเพียง 2-3 คน ใช้เวลาตรวจประมาณ 1 สัปดาห์) โดยโรงเรียนจะทราบชัดเจนว่า เวลาที่มีคนภายนอกมาตรวจ เขาจะดูอะไรบ้าง และข้อมูลที่ต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า ควรมีอะไรบ้าง

ครูในโรงเรียนนานาชาติจะไม่ตื่นเต้นกับการตรวจเยี่ยม เพราะเขาผ่านกระบวนการเหล่านี้มาตามปกติ ฝ่ายที่ต้องจัดเตรียมอะไรก็เตรียมตรงนั้น โรงเรียนจะไม่มีการทำในลักษณะ “ผักชีโรยหน้า” ในวันที่ผู้ตรวจเยี่ยมมา ทุกอย่างจะเป็นไปตามปกติ ทั้งนี้เพื่อสิ่งที่คนภายนอกดูจะได้สะท้อนถึงความเป็นจริง

วันแรกของการตรวจเยี่ยม ผู้ตรวจเยี่ยมจะขอพบผู้บริหาร เพื่อแจ้งว่าตลอดสัปดาห์นั้นเขาจะดูอะไรบ้าง และจะขออนุญาตดังนี้

(1) *ขอไปในทุกที่ภายในโรงเรียน*

(2) **โรงเรียนไม่ต้องส่งใครตามประกบเขา** แต่เขาอาจจะต้องทำตาราง วางแผนร่วมกับอาจารย์ใหญ่ว่าในแต่ละวันจะทำอะไรบ้าง (อย่างน้อยต้องมีผู้รับทราบไว้ 1 คน)

ผู้ตรวจเยี่ยมจะขอดูรายชื่อครู คุณสมบัติ/คุณวุฒิของครู เพื่อดูว่าครูที่สอนเป็นใคร มาจากไหน ขอดูเอกสารฝ่ายทะเบียน จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นเรียน / ห้องเรียน ปรัชญา นโยบาย และระบบภายในของโรงเรียน โดยไม่สนใจว่าจะเป็นระบบใด

นอกจากนั้น ผู้ตรวจเยี่ยมจะหารือกับอาจารย์ใหญ่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียนในปีที่ผ่านมา และเป้าหมายที่โรงเรียนควรจะเน้นเป็นพิเศษคือเรื่องใด ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนา / ปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

วันที่สอง ผู้ตรวจเยี่ยมจะขออนุญาตเข้าสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน เวลาที่เข้าห้องเรียน **ผู้ตรวจเยี่ยมจะทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้ช่วยครู เหมือนเป็นลูกห้องของคุณคนนั้น** (สำหรับโรงเรียนนานาชาติ ถ้าระดับประถม มีนักเรียนเกิน 15 คน จะต้อง มีครูผู้ช่วยอีก 1 คน) อาจจะช่วยหยิบยกของ โดยที่เด็กไม่รู้สึกรว่ามีคนแปลกหน้าเข้ามาในห้องเรียน ระหว่างนั้น ผู้ตรวจเยี่ยมจะสังเกตดังนี้

(1)ครูสอนนักเรียนด้วยความรู้ความเข้าใจหลักสูตรหรือไม่

(2)ขณะที่ครูสอนอยู่นั้น นักเรียนมีความเข้าใจ หรือไม่ และครูรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเข้าใจหรือไม่เข้าใจ ถ้านักเรียนไม่เข้าใจครูทำอะไร ในกรณีที่ผู้ตรวจเยี่ยมพบว่า ครูควรได้รับการปรับปรุง/พัฒนา ก็จะนำไปเขียนเสนอแนะในข้อสรุปการตรวจเยี่ยมว่า เห็นควรให้มีการฝึกอบรมครูที่สอนในวิชาใดหรือด้านใด และมีหน่วยงานใดที่ให้การฝึกอบรมครูในวิชาหรือด้านนั้น ถ้าหากเป็นโรงเรียนรัฐบาล ผู้ตรวจเยี่ยมจะเสนอให้รัฐหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลจัดสรรงบประมาณเพื่อฝึกอบรมครูเหล่านี้ ดังนั้น ครูของโรงเรียนที่ถูกตรวจจึงไม่กลัวถูกประเมิน

ช่วงเวลาหยุดพัก ผู้ตรวจเยี่ยมจะขอพูดคุยกับนักเรียนคนใดคนหนึ่งก็ได้ และของานของนักเรียนตั้งแต่เทอมแรกมาดู และเอางานของวิชาเดียวกันนี้มาเปรียบเทียบกับเทอมต่อมา และเทียบกับเทอมสุดท้าย เพื่อดูว่างานของนักเรียนมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งจะทำให้ทราบว่าวิชานั้น ๆ ครูสอนได้คุณภาพมาตรฐาน และเด็กเรียนด้วยความรู้ความเข้าใจเพียงใด

หลังเลิกเรียน ผู้ตรวจเยี่ยมจะขอคุยกับครู โดยครูจะคุยเรื่องต่าง ๆ อย่างเปิดเผยว่าครูต้องการเครื่องมือช่วยในเรื่องใดบ้าง และเรื่องใดควรได้รับความช่วยเหลือเป็นอันดับแรก ซึ่งผู้ตรวจเยี่ยมอาจจะบรูไว้ในข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่ดูแลโรงเรียน

นี้ ควรช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องดังกล่าวด้วย (หากเห็นด้วยกับ
ครู)

นอกจากนั้น ผู้ตรวจเยี่ยมจะพูดคุยกับผู้ปกครองที่มา
รับเด็ก ระหว่างนั้นผู้ปกครองก็รับรู้ว่าการตรวจเยี่ยมโรงเรียน
และผู้ปกครองจะให้ข้อมูลด้วย การตรวจเยี่ยมในลักษณะดังกล่าว
นี้ จะมีอยู่ตลอดทั้งสัปดาห์

วันสุดท้าย ผู้ตรวจเยี่ยมจะพบผู้บริหารเพื่อรายงาน
ด้วยวาก่อนว่า มีสิ่งใดที่น่าสนใจ และหารือเกี่ยวกับสิ่งที่
ต้องพัฒนา/ปรับปรุง ในช่วงระยะเวลา 1 ปี - 2 ปีว่ามีอะไร
บ้าง

หลังการตรวจเยี่ยมโรงเรียน ผู้ตรวจเยี่ยมจะติดต่อ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทำทุกรูปแบบเพื่อจะช่วยให้โรง
เรียนพัฒนาจุดนั้นให้ได้ รวมถึงส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้โรง
เรียนทราบว่า ในเรื่องนั้นๆ ที่อื่นมีการดำเนินการอะไร และดำเนิน
การอย่างไร

ผู้ตรวจเยี่ยมอาจมาตรวจทุก 3-5 ปี ถ้าโรงเรียนที่ได้รับการ
การตรวจเรียบร้อยแล้วจะประมาณ 5 ปีต่อครั้ง แต่เนื่องจากโรง
เรียนเซนต์จอห์นเริ่มตั้งใหม่ จึงได้ขอให้ผู้ตรวจเยี่ยมมาบ่อยทุกปี

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า

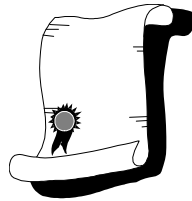
1) สิ่งที่น่าการศึกษาพยายามทำกันอยู่ขณะนี้ ถ้าวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ไม่ว่าจะใหญ่หรือขนาดเล็ก ต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้ดี ให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่น สภาพงบประมาณ การมีหน่วยงานอิสระจากภายนอกมาช่วย ยืนยันสิ่งที่โรงเรียนกำลังทำอยู่ว่ามีสิ่งใดดี สิ่งใดควรปรับปรุง พัฒนา น่าจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายในโรงเรียนนั้น

2) ถ้ามีหน่วยงานใดก็ตามมาช่วยสนับสนุนโรงเรียนอีกทางหนึ่งในการที่จะช่วยให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม ข้อมูลข่าวสาร งบประมาณ ฯลฯ น่าจะทำให้โรงเรียนไปสู่ความผืนตรงนั้นได้เร็วขึ้นและเป็นจริงมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องให้มีระบบประเมินเกิดขึ้นก่อน

สรุปแล้วการประเมินโดยผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอกเป็นสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ในขณะเดียวกัน โรงเรียนควรมีการประเมินผลภายในซึ่งจำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ประเทศสก็อตแลนด์มีการตรวจเยี่ยมโรงเรียน 300 ปีแล้ว เป็นประเทศที่มีระบบประเมินภายในเข้มแข็งมาก ทุกโรงเรียนมีระบบการประเมินผลภายในที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง การตรวจภายนอกจึงเป็นการไปดูว่าโรงเรียนมีการทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาจริงหรือไม่ และยืนยันได้มากน้อยเพียงใด ชุมชนมีส่วนร่วมกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครองอย่างไร

กระบวนการดังกล่าวนี้ เปรียบเสมือนการเดินทางไกล
หากเราไม่เริ่มก้าวแรก เราจะไปไม่ถึงก้าวสุดท้าย ถึงจุด
หมายนั้นเลย

ตอนที่ 2 การตรวจเยี่ยมจากภายนอก : ระบบอเมริกัน

ดร.อัปสร มีสิงห์ อาจารย์ใหญ่
โรงเรียนสถานศึกษานานาชาติ

จากประสบการณ์ที่เคยรับราชการกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการและประสบการณ์จากการที่เรียนอยู่ประเทศไทย ทำให้ทราบว่าสภาพโรงเรียนทั้งในชนบทและในเมืองเป็นอย่างไร เมื่อมาบริหารงานโรงเรียนที่ใช้ระบบอเมริกัน ซึ่งมีการตรวจเยี่ยมและประเมินก็มีบางอย่างที่อาจจะคล้ายกับโรงเรียนในระบบอังกฤษ แต่มีบางอย่างที่แตกต่างกัน

องค์กรหนึ่งที่รับรองวิทยฐานะโรงเรียนตั้งอยู่ที่ประเทศอเมริกาคือ องค์กรอิสระรับรองมาตรฐานโรงเรียนและวิทยาลัยในภาคตะวันตก (Western Association of Schools and Colleges) เรียกย่อว่า WASC โดยดำเนินการรับรองโรงเรียนนานาชาติหลายแห่งที่ใช้หลักสูตร อเมริกันในประเทศต่างๆ รวมถึงโรงเรียนนานาชาติที่ใช้หลักสูตรอเมริกันในประเทศไทยด้วย

WASC จะมีคณะผู้ตรวจเยี่ยมมาดูโรงเรียน กล่าวคือ เมื่อโรงเรียนเลือกใช้หลักสูตรอเมริกันก็ต้องเลือกองค์กรรับรองวิทย

ฐานะที่ดูแลหลักสูตรอเมริกัน ตรงนี้ต้องชัดเจนเพื่อผู้ปกครองจะได้เลือกโรงเรียนให้บุตรหลานของตนได้

คณะผู้ตรวจเยี่ยมจะดูว่าครูที่สอนในโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับแนวการจัดการเรียนการสอน แนวการจัดหลักสูตร และการจัดการศึกษาตามแบบอเมริกันหรือไม่ นั่นคือ ถ้าผู้ตรวจเยี่ยมมาดูด้านปัจจัย เวลาที่โรงเรียนจ้างครูมาสอน อย่างน้อยที่สุดต้องมีวุฒิปริญญาตรี ครูมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนระบบอเมริกันหรือไม่ เช่น จัดการศึกษาแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (child centered education) ใช้ performance base คือ ให้เด็กเป็นผู้ลงมือทำ ไม่ใช่ครูเป็นผู้บรรยาย มีการใช้ระบบการทดสอบแบบ performance assessment ให้เด็กลงมือปฏิบัติ หรือใช้ authentic assessment หรือไม่ คำสำคัญ (key words) เหล่านี้ครูมีความรู้หรือไม่ ถ้าครูไม่มีความรู้เรื่องสำคัญๆ เหล่านี้แล้ว ในการพิจารณารับเข้าสอนก็จะเสียเปรียบคนอื่นที่รู้ในสิ่งเหล่านี้

เงื่อนไขอีกประการหนึ่งที่องค์กรรับรองวิทยฐานะต้องการ คือ ครูต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู แต่ครูไทยยังไม่เคยมี (ที่ผ่านมามีแต่สาขาแพทย์ที่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ) สำหรับระบบอเมริกัน ถ้าจะรับการรับรองวิทยฐานะ โรงเรียนต้องจ้างครูที่มีใบประกอบอาชีพครูเท่านั้น ถ้าไม่มีใบประกอบวิชาชีพ ครูจะสอนไม่ได้ แม้ว่าจะจบสาขาวิชานั้นๆ ก็ตาม และจะจ้างมาสอนไม่ได้ด้วย

เพราะหากผู้ตรวจเยี่ยมมาพบก็จะไม่ให้การรับรอง ไม่ใช่ว่าผู้ตรวจเยี่ยมปฏิเสธ แต่โรงเรียนจะต้องดำเนินการบางอย่าง เช่น ต้องเลิกจ้างครูหรือหาครูใหม่มาแทน หรือส่งไปอบรมเพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพเสียก่อน จึงให้การรับรอง เป็นต้น

นอกจากนั้น ผู้ตรวจเยี่ยมจะขอดูข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนครุว่ามีเพียงพอหรือไม่ จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนหนึ่งๆ มีกี่คน ได้กำหนดไว้เป็นนโยบาย (policy) ของโรงเรียนหรือไม่ เช่น ชั้นเรียนหนึ่งมีนักเรียนไม่เกิน 23 หรือ 25 คน เป็นต้น เมื่อดูโครงสร้างโดยรวมแล้ว ก็ดูว่ามีครูเพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่มีอยู่หรือไม่ นั่นคือดูคุณภาพ คุณวุฒิ ประสบการณ์ของครู และความพอเพียงกับจำนวนนักเรียน

จุดสำคัญที่ผู้ตรวจเยี่ยมจะดูคือ ครูสอนอะไร สอนอย่างไร และมีวิธีประเมินผลการเรียนของเด็กอย่างไร ผู้ตรวจเยี่ยมจะศึกษาเอกสารหลักสูตร / แผนการสอนที่ครูทำร่วมกัน รวมทั้งสังเกตการสอนและสัมภาษณ์ครูด้วย

นอกจากนี้ ผู้ตรวจเยี่ยมจะดูว่า โรงเรียนมีโครงสร้างอื่นที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ให้มีความปลอดภัย มีความคล่องตัวจับไวและมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยอาจดูจากงานบริการสนับสนุน (support services) ต่างๆ เช่น ห้องพยาบาล โรงเรียนต้องมีพยาบาลวิชาชีพประจำ (registered nurses) ที่มีความรู้เรื่อง

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น สมมุติว่ามีเด็กป่วยด้วยโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน บางครั้งขณะที่กำลังเรียนหนังสือ เด็กจะมีอาการเหนื่อยเพราะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ พยาบาลจะต้องรู้ว่า โรงเรียนมีเด็กป่วยเป็นโรคเบาหวานกี่คน โดยดูจากแฟ้มข้อมูล ของเด็กแต่ละคน ถ้าเด็กป่วยกระทันหัน โรงเรียนต้องมีหมายเลข โทรศัพท์ติดต่อพ่อแม่ให้มารับกลับบ้าน สิ่งเหล่านี้ต้องพร้อมตลอดเวลา เรื่องความปลอดภัยสำคัญอันดับหนึ่ง ในกรณีที่มีกิจกรรม พิเศษ หรือมีการแข่งกีฬาระหว่างโรงเรียนในภูมิภาค หากมีเด็ก บาดเจ็บหัวแตก กระดูกหัก ฯลฯ ในระหว่างแข่งกีฬา โรงเรียนจะ เรียกพยาบาลพิเศษมาให้การช่วยเหลือได้ทันที เป็นต้น

สำหรับการบริหารจัดการด้านห้องพยาบาลเองก็ต้องมี แผนฉุกเฉิน(emergency) กรณีที่เด็กเป็นลมหัวแตก หรือหายใจ ไม่ออก จะต้องส่งโรงพยาบาลโดยด่วน อาคารด้านหน้าจะต้องเป็น พื้นลาดเอียงสำหรับรถเข็นขึ้น-ลงได้ และจะต้องมีที่สำหรับให้รถ จอดเทียบด้วย แผนงานใดที่ไม่ระบุไว้ในแผนฉุกเฉิน โรงเรียนจะ เขียนไว้ในแผนว่าควรทำอะไร ติดต่อใคร และต้องติดต่อไว้ล่วงหน้า รวมทั้งสำรวจว่ามีโรงพยาบาลใดที่ได้มาตรฐานบ้าง และต้อง มีหมายเลขโทรศัพท์ไว้อย่างน้อย 2-3 หมายเลขสำหรับเลือกได้ และ ควรแจ้งให้ทุกคนในโรงเรียนทราบด้วย

ส่วนการสนับสนุนอื่นๆ เช่น ห้องผลิตเอกสาร (printing office) โรงเรียนมีห้องผลิตเอกสารสำหรับครู/ผู้บริหาร โดยครูจะไม่ใช้หนังสือเรียนเล่มเดียว แต่อาจจะสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาจัดทำต้นฉบับส่งฝ่ายผลิตเอกสาร เพื่อใช้เป็นเอกสารการสอน ถือว่าเป็นงานสนับสนุนที่ทำให้การเรียนการสอนมีสื่อที่หลากหลายแก่นักเรียน เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมมาดูห้องผลิตเอกสาร และได้เห็นเอกสารต้นฉบับที่ครูส่งงานไว้ ก็จะเป็นหลักฐานชัดเจนว่า โรงเรียนมีการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ครูในการเตรียมเอกสารเพื่อการสอน

นอกจากนั้น ผู้ตรวจเยี่ยมจะดูว่า บริการอาหารที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนมีคุณค่าทางโภชนาการหรือไม่ มีปริมาณเพียงพอหรือไม่ การเลือกแหล่งซื้อวัตถุดิบสำหรับประกอบอาหารเนื้อ/ผัก/ผลไม้ปลอดสารพิษมีคุณภาพหรือไม่ ห้องครัวมีความสะอาดเพียงพอ และโรงเรียนมีสิ่งใดที่แสดงว่ามีการกำกับดูแลในเรื่องเกี่ยวกับความสะอาด โภชนาการ และการจัดบริการอาหารให้กับนักเรียนบ้าง เช่น โรงเรียนมีคณะกรรมการ Food Service Committee คอยดูแลเรื่องเกี่ยวกับอาหาร ซึ่งมีผู้ปกครองร่วมเป็นกรรมการด้วยเพื่อเป็นปากเสียงแทนในเรื่องของอาหารที่ขาย เพื่อให้เกิดการปรับปรุงตลอดเวลา เป็นต้น

เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมจากภายนอกมาโรงเรียน ก็จะขอดูบันทึกการประชุมว่า มีการประชุมกี่ครั้ง ประชุมเรื่องใดบ้าง โดยโรงเรียน

แสดงหลักฐานการประชุม มีการแนะนำว่าควรจ้างนัก
โภชนาการมาช่วยดูแลเรื่องดังกล่าว ส่วนบริการสนับสนุนอื่นๆ
เช่น หนังสือและอุปกรณ์ ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายจัด
ซื้อ ฝ่ายต่อหนังสือเดินทางวีซ่าและใบอนุญาตทำงานของคุณ
บริการแนะแนว บริการห้องสมุด เป็นต้น

เรื่องอื่นๆ ที่ผู้ตรวจเยี่ยมจะขอ ดู เช่น เรื่องการบริหารจัด
การ โดยจะดูว่าโรงเรียนมีปรัชญาหรือไม่และเขียนไว้ที่ใด ปรัชญา
และวัตถุประสงค์เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ ปรัชญาของโรงเรียน
พัฒนาขึ้นมาได้อย่างไร ครูและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาหรือไม่ หรือผู้บริหารคิดคนเดียว มีการวางแผนแต่ละปีหรือไม่
เป็นต้น

สำหรับการตรวจเยี่ยม ผู้ตรวจเยี่ยมจะมาพบผู้บริหารก่อน
หลังจากนั้นจึงวางแผนกำหนดตารางพบปะแต่ละคน และจะพบ
ทุกกลุ่มในโรงเรียน

ระบบอเมริกันกับระบบอังกฤษจะมีความแตกต่างกันคือ
ระบบอเมริกันจะให้โรงเรียนประเมินตัวเอง หรือวิเคราะห์ตัวเอง
ก่อน ซึ่งการวิเคราะห์ตัวเองเป็นงานใหญ่ต้องทำล่วงหน้าอย่าง
น้อยหนึ่งปี และครูทั้งโรงเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองตาม
กรอบหรือแนวทางการวิเคราะห์ที่องค์กรรับรองวิทยฐานะกำหนด
เรื่องหลักๆ ที่ต้องแสดงให้ผู้ตรวจเยี่ยมดู เช่น มีปรัชญา มีโครง

สร้างการบริหารที่ชัดเจนหรือไม่ แบ่งเป็นกี่ฝ่ายกี่งาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายชัดเจนเพียงใด ระบบการตัดสินใจอยู่ในรูปของคณะกรรมการ หรือสั่งการจากบนลงล่าง (top down) หรือเป็นการตัดสินใจของกลุ่ม แผนภูมิการบริหารองค์กรมีหรือไม่ เป็นต้น

นอกจากนั้นผู้ตรวจเยี่ยมจะดูหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ระบบอเมริกันเป็นการกระจายอำนาจค่อนข้างมาก เพราะการเขียนหลักสูตรจะมีหัวหน้าฝ่ายหลักสูตร หรือผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาหลักสูตร (curriculum coordinator) ทำหน้าที่ดูแลหลักสูตรโดยครูทำงานร่วมกัน แล้วเขียนเป็นผลการเรียนรู้ (learning outcomes) ออกมาในแต่ละกลุ่มวิชา และหลักสูตรในสายวิชาต่างๆ ต้องสอดคล้องเชื่อมโยงต่อเนื่องกันทุกระดับ เช่น ตั้งแต่อนุบาลจนถึงเกรด 12

จากหลักสูตรนี้ (โรงเรียนไทยอาจเรียกว่า แผนการสอน) จะนำมาวิเคราะห์ และกำหนดออกมาเป็นหน่วยการสอน (unit of teaching) แต่ละหน่วยจะเขียนในลักษณะผลการเรียนรู้ทั่วไป (general outcomes) ผลการเรียนรู้เฉพาะ (specific outcomes) และวิธีการประเมินผล (student assessment) โดยเขียนเป็นแผนอย่างกว้างๆ ครูมีอิสระที่จะสอนในรายละเอียด แต่ให้อยู่ภายใต้กรอบใหญ่ตามที่ได้แสดงความคิดร่วมกันไว้ กล่าวคือ โรงเรียนต้องมีเอกสารแสดงถึงผลการเรียนรู้ทั่วไป ผลการเรียนรู้เฉพาะ วิธี

ประเมินผล กิจกรรม และสื่อที่ใช้ ผู้ตรวจเยี่ยมจะดูหลักสูตรวิชา
ต่างๆ (วิชาแกน/วิชาเลือก) การจัดโปรแกรมวิชาเลือก เด็กได้
เรียนตามความสนใจหรือไม่

นอกจากนั้น ผู้ตรวจเยี่ยมจะคุยกับครู เพราะเวลาทำการ
ประเมินตนเอง ครูจะวิเคราะห์ตัวเอง วิเคราะห์โปรแกรมของตัวเอง
เอง และสรุปรายงานการประเมินตนเอง ซึ่งผู้ตรวจจะอ่านก่อน นั้น
คือโรงเรียนจะใช้เวลาประมาณ 1 ปีสำหรับวิเคราะห์ตัวเองใน
หลายๆ เรื่อง เช่น ผู้บริหารจะดูแลเกี่ยวกับปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์
ประสงค์ของโรงเรียน โครงสร้างการบริหารองค์กร ส่วนเรื่องหลัก
สูตรและการสอน หัวหน้าหมวดและครูจะช่วยกันวิเคราะห์ตนเองหรือ
ประเมินตนเองว่า วิชาศิลปะ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา
อังกฤษ ภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย พลศึกษา มีจุดอ่อนจุดแข็ง
อย่างไร เด็กส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือ
ต่ำ โดยต้องมีหลักฐานประกอบด้วย เช่น วิชาพลศึกษา กีฬาประเภท
เบสบอล และเทนนิส ทำได้ดีแล้ว แต่กีฬาทางกลุ่มประเทศเอเชีย
เช่น แบดมินตัน ปิงปอง ยังไม่มีสอนเลย ในขณะที่โรงเรียนรับเด็ก
ชาวเอเชียมากขึ้น เมื่อต้องประเมินตนเอง ครูจะระบุว่า “ควรจะ
เปิดสอนกีฬาเหล่านี้บ้างเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของประเทศของผู้
เรียน” ส่วนกลุ่มวิชาอื่นๆ เช่น กลุ่มวิชาศิลปะ จะประเมินตนเองว่า
“บางครั้งเด็กต้องทำงานเป็น group project ต้องใช้แผนกระดาษ

กว้างๆ แต่ห้องเรียนศิลปะเป็นห้องขนาดชั้นเรียนธรรมดา ไม่สามารถมีโต๊ะใหญ่ๆได้”

ดังนั้น การสรุปผลการประเมินตนเอง โรงเรียนต้องมีหลักฐานและเหตุผลสนับสนุนเพียงพอเสมอ เพื่อให้ผู้ตรวจเยี่ยมรับรองสิ่งที่โรงเรียนประเมินตนเองว่าโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องต่อเติมอาคารเพื่อขยายชั้นเรียน ซึ่งแออัดคับแคบมาก เป็นต้น

ระบบการรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนอเมริกันเน้นให้โรงเรียนประเมินตนเอง จุดประสงค์คือ โรงเรียนมีความมั่นใจ

รายงานการประเมินตนเองจะต้องส่งให้ผู้ตรวจเยี่ยมอ่านล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน หลังจากนั้นผู้ตรวจเยี่ยมจะมาดูที่โรงเรียนว่าสิ่งที่ระบุไว้ั้นจริงหรือไม่ ไม่ใช่มาจับผิด แต่มาเพื่อรับรองการประเมินตนเองของโรงเรียน

การตรวจเยี่ยมจากภายนอก เท่าที่ผ่านมารู้อในโรงเรียนจะดำเนินการไปตามปกติทุกอย่าง ผู้ตรวจเยี่ยมจะมาตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งโรงเรียนจะทราบล่วงหน้าอย่างน้อยประมาณ 2 สัปดาห์ ตลอดเวลา 3-4 วันที่มาตรวจเยี่ยม โรงเรียนจะทราบว่าคณะผู้ตรวจต้องการพบใครบ้าง จะพบเมื่อใด เรื่องที่คณะผู้ตรวจต้องการดู เช่น ปรัชญาโรงเรียน การบริหารองค์กร ธรรมนูญโรงเรียน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ห้องสมุด โรงยิม ห้องดนตรี ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรจัดได้หลากหลายตามความ

ต้องการหรือไม่ มีกิจกรรมหรือมีชมรมอะไรบ้าง จำนวนนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ มีกี่คน มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับมัธยม ประถมอะไรบ้าง และจัดกิจกรรมบ่อยครั้งเพียงใด ใครเป็น ผู้รับผิดชอบดูแล

หลังจากเลิกเรียนแล้ว ผู้ตรวจเยี่ยมจะขอดูเอกสารหรือของจริงที่กำลังเกิดขึ้น เช่น ชมรมกีฬา กิจกรรมห้องคอมพิวเตอร์ ชมรมคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ดนตรี กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

ส่วนเรื่องอาคารสถานที่ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ผู้ตรวจเยี่ยมจะดู 2 ลักษณะ คือ 1) มีความปลอดภัยหรือไม่ 2) ได้มาตรฐานและพอเพียงหรือไม่ มีทุกอย่างครบตามที่ควรจะมีหรือไม่ และอุปกรณ์แต่ละอย่างได้มาตรฐานเพียงใด

เมื่อผู้ตรวจเยี่ยมได้มาตรวจที่โรงเรียนแล้ว หลังจากนั้นภายในหนึ่งเดือนก็จะส่งรายงานของคณะผู้ตรวจมาให้โรงเรียน ซึ่งเอกสารรายงานจะมีส่วนที่ชมเชยในสิ่งที่โรงเรียนทำได้ดี และมีส่วนที่เป็นข้อแนะนำ โดยเขียนเป็นข้อๆ ชัดเจนว่า ควรจะพัฒนาจุดใดบ้างเพื่อให้ดียิ่งขึ้น และสรุปว่าจะรับรองคุณภาพกี่ปี (ซึ่งปกติให้ไม่เกิน 6 ปี) เมื่อครบเทอมก็จะมาตรวจเยี่ยมกันใหม่ ทำเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง ถือเป็นการพัฒนาไม่รู้จบ

ตอนที่ 3 การอภิปรายซักถาม

ผู้เข้าอบรม :

กรณีการประเมินระบบอังกฤษและอเมริกันเพื่อให้ได้ใบรับรองวิทยฐานะว่าเป็นโรงเรียนที่ได้มาตรฐานสากลและนานาชาติยอมรับแล้ว ตามร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.ระบุว่าสถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินจากภายนอก ขอเรียนถามว่าในบางเรื่องเมื่อคณะกรรมการประเมินแล้วบอกว่ายังไม่ได้มาตรฐาน เช่น อาคารประกอบ สนาม ฯลฯ ไม่พร้อม กรณีนี้โรงเรียนไม่มีศักยภาพพอที่จะพัฒนาได้ ไม่ทราบว่าจะมีแนวทางแก้ปัญหา คุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทยให้ทัดเทียมกันได้อย่างไร เพราะมีองค์ประกอบอื่นอีกมากที่ไม่เหมือนกับโรงเรียนเอกชน ซึ่งทำในลักษณะโรงเรียนนานาชาติ

ดร. ชัยณรงค์ :

คณะกรรมการที่ไปตรวจเยี่ยมนี้คงไม่อยู่ในฐานะที่จะไปสนับสนุนโดยตรง แต่เป็นการยืนยันข้อมูลที่เขาพบเห็น ข้อมูลเหล่านี้เมื่อมีการยืนยันก็แสดงว่าโรงเรียนขาดสิ่งนั้นจริง จึงควรได้รับการจัดสรรงบประมาณและได้รับความช่วยเหลือ ที่ผ่านมามีการร้องขอจากโรงเรียนหรือจากต้นสังกัดเป็นหลัก แต่ยังไม่มีการ

รับรองว่าสิ่งที่ให้นั้นเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับโรงเรียนนั้นๆ แต่ถ้ามีการตรวจเยี่ยมแล้วพบว่าสิ่งนั้นเป็นเรื่องจำเป็นจริงๆ

เนื่องจากโรงเรียนมีความหลากหลายต่างกัน จึงอยากจะเห็นว่า การดำเนินงานนี้ไม่ต้องการที่จะให้โรงเรียนมีรูปแบบออกมาเหมือนๆ กัน หรือต้องเหมือนกับโรงเรียนสวนกุหลาบ หรือโรงเรียนเตรียมอุดมหมดทุกแห่ง แต่อยากให้โรงเรียนเก็บความแตกต่างไว้ โดยดูว่าในสภาพของท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่นั้น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ หรือโรงเรียนในสังกัดใดก็ดี โรงเรียนทำได้ดีที่สุดในสภาพดังกล่าวหรือไม่ และ ณ สภาพท้องถิ่นเช่นนั้น โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนให้ทำได้เต็มที่แล้วหรือยัง

ดังนั้น สิ่งที่สำคัญมากคือ การให้ข้อมูลที่เป็นจริงและให้ข้อเสนอแนะที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์กับโรงเรียนนั้นๆ ไม่ว่าจะสังกัดใดก็ตาม

ผู้เข้าอบรม :

โรงเรียนนานาชาติ ผู้บริหารมีอิสระที่จะบริหารงบประมาณต่างๆ แต่โรงเรียนไทยอยู่ในกรอบระเบียบวินัยของราชการ ครูจะต้องทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นยาม เป็นพยาบาล เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราครูต่อนักเรียน ถ้าโรงเรียนมีอัตราครูต่อนักเรียนอนุบาลจนถึงมัธยมเท่ากับ 1 ต่อ 60 คน การที่จะไปถึงจุดที่ได้รับรองมาตรฐานนี้ คิดว่าคงแตกต่างจากมาตรฐานของ

อังกฤษหรืออเมริกา ในยุค IMF เช่นนี้ โรงเรียนจะอย่างไร เงินที่จะสนับสนุนไม่ทราบว่าจะเพียงพอหรือไม่

ดร. ชัยณรงค์ :

โรงเรียนนานาชาติที่มีอยู่ด้วยกัน 38 แห่ง ผมไม่เชื่อว่าจะผ่านการตรวจเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 38 แห่งอย่างไรก็ตาม เชื่อว่าโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ มีความรู้สึกอย่างหนึ่งที่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นครู คือ โรงเรียนต้องการจะทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

เรื่องข้อจำกัดงบประมาณไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนใดก็ตาม ผู้บริหารจะมีความรู้สึกว่าจะยังมีอีกหลายอย่างต้องทำ แต่ว่างบประมาณมีจำกัด ในยุคที่ผมเป็นผู้บริหารโรงเรียนอาจจะยังไม่ถึงมาตรฐานที่กำหนด แต่หวังว่ารุ่นลูกจะต้องตั้งเป้าหมายเหมือนกับมาตรฐานการศึกษาที่ตั้งไว้ 27 มาตรฐาน ในความเป็นโรงเรียนนานาชาติจึงพยายามมุ่งสู่ 27 มาตรฐานให้ได้ ซึ่งแต่ละแห่งอาจจะต่างกันไป บางโรงเรียนอาจจะยังไม่ดีเท่าที่ควร

ผมเข้าใจว่าในที่สุด สกศ. จะสามารถชี้แจงได้ว่า มาตรฐานของชาติที่ต้องการให้ทุกโรงเรียนไปสู่จุดนั้น จะมีเกณฑ์ขั้นต่ำของความเป็นโรงเรียน ถ้าตัวนี้ไม่มีหรือไม่ได้ ความเป็นโรงเรียนจะเกิดลำบาก ไม่ว่าโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนขนาดใหญ่ จะต้องไปให้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำให้ได้ โดยแต่ละโรงเรียนอาจเพิ่มเติม

มาตรฐานให้มากกว่านั้นก็ได้อีก ขึ้นอยู่กับสภาพท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะช่วยกันทำให้ดีขึ้น

ตอนที่เริ่มทำโรงเรียนนานาชาติมีความรู้สึกคล้ายกับท่านคือ โรงเรียนจะทำให้ดีเหมือนโรงเรียนในอังกฤษได้อย่างไร ปรากฏว่าโรงเรียนในอังกฤษเองก็ไม่ใช่จะยอดเยี่ยมไปหมดทุกโรงเรียน มีบางโรงเรียนที่ไม่ผ่าน เช่น โรงเรียนแห่งหนึ่งที่กระทรวงศึกษาอังกฤษตัดสินใจว่าไม่ได้แล้ว เกณฑ์ขั้นต่ำเพียงไม่กี่ข้อก็ไม่ผ่าน ซึ่งโรงเรียนโดยทั่วไปควรจะต้องมีแต่โรงเรียนนี้ไม่สามารถทำได้ ซึ่งหมายถึง การทุ่มงบประมาณและจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนที่จำเป็นต้องปรับปรุงสิ่งต่างๆ และช่วยให้การปรับปรุงได้สำเร็จ จุดนี้ต้องการผู้ที่มีวิสัยทัศน์ ต้องการนโยบายที่มีความชัดเจน เพียงแต่ว่าที่ผ่านมา บางครั้งที่โรงเรียนต้องการจะทำบางเรื่องนั้น โรงเรียนมีหลักฐานมากน้อยเพียงใดว่ามีประโยชน์ มีความจำเป็น มีความสำคัญ ดังนั้นการตรวจเยี่ยมจากภายนอกจะทำให้สิ่งที่โรงเรียนหวังว่าจะให้มีการปรับปรุงนั้นน่าจะเป็นความจริงขึ้นมาได้

ดร.อัปสร :

ถ้าโรงเรียนมีความจำกัดเรื่องงบประมาณ การอบการประเมินภายนอกมีมาตรฐานขั้นต่ำ ขอเรียนว่าการประเมินภายนอกเป็นกระบวนการพัฒนาตัวเอง คือโรงเรียนแต่ละแห่งพัฒนาตัวเองตามศักยภาพ ตามปัจจัยที่มีอยู่ มีน้อยก็พัฒนาน้อยเพราะ

การเข้าไปตรวจสอบจะดูว่าภายใต้ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ บริบท เด็กที่รับเข้าเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนที่แวดล้อมอยู่นั้น โรงเรียนมีการบริหารจัดการในสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอย่างไร สมมุติคณะผู้ตรวจเยี่ยมไปดูโรงเรียนอื่น ข้อเท็จจริงที่ออกมาจะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นและยืนยันจากหลักฐานข้อมูล คณะผู้ตรวจเยี่ยมจะรายงานข้อเท็จจริงให้กรมต้นสังกัดทราบว่า โรงเรียนนี้มีครูไม่ครบชั้น ครูวิทยาศาสตร์ต้องมาสอนศิลปะ สอนพลศึกษา กรมต้นสังกัดจะได้ทราบความเลื่อมล้ำ ในขณะที่โรงเรียนในเมืองอาจจะมีครูเกินเกณฑ์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐ/กระทรวงศึกษาธิการที่ต้องเกลี้ยอัตรากำลังกระจายให้เกิดความเท่าเทียมกัน และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

หวังว่า การตรวจเยี่ยมโรงเรียนจะสะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริง ความแตกต่าง ความหลากหลาย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ยืนยันให้รัฐบาล/หน่วยงานกลางหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจได้พิจารณาว่า ถึงเวลาแล้วหรือยังที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเป็นธรรม

ในขณะที่เดียวกัน โอกาสที่ตรวจเยี่ยมแล้ว โรงเรียนไม่ผ่านการประเมิน คงจะไม่เกิดขึ้น ยกเว้นโรงเรียนไม่พร้อมจึงไม่ทำ ไม่ยอมแก้ปัญหา ถ้าโรงเรียนพยายามแก้ปัญหาในสิ่งที่โรงเรียน

ประสบความสำเร็จที่สุดเท่าที่จะทำได้ โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุน
แน่นอน

ผู้เข้าอบรม :

จากการที่ได้ดูงาน สัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรมเด็ก/ผู้ปกครอง พบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติกับโรงเรียนไทยแตกต่างกัน เพราะในระบบราชการ ผู้บริหารส่วนใหญ่คือผู้บริหารการศึกษา ไม่ใช่ผู้ให้บริการเหมือนโรงเรียนนานาชาติ เช่น มีนักศึกษาต่างชาติมาสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติ เมื่อเด็กไม่เห็นธงชาติของเขาปักอยู่บนอาคาร เด็กจะไม่ยอมสมัคร แต่เขาจะบอกกับผู้จัดการโรงเรียนว่าไม่มีธงชาติของเขา ในที่สุดผู้บริหารต้องให้เจ้าหน้าที่ไปซื้อธงประจำชาติมา วันรุ่งขึ้นเด็กจึงมาสมัครเรียน

จากจุดเล็กๆ ที่ผู้บริหารยอมรับฟัง/ปรับปรุงนี้ ซึ่งตรงกันข้ามกับการบริหารของในระบบราชการที่บางครั้งละเลยต่อความรู้สึก/ความต้องการของผู้ปกครองและเด็กที่มาใช้บริการว่าเป็นสิ่งที่ไร้สาระ ขอเรียนถามว่าจะมีแนวคิดหรือกลวิธีใดที่สามารถเปลี่ยนแนวคิดของนักการศึกษาทั้งหลายในระบบการศึกษาเพื่อที่จะยอมรับจุดนี้ได้มากขึ้น

ดร. ชัยณรงค์ :

คงไม่มียุคใดสมัยใดที่เริ่มมองเรื่องการศึกษาอย่างจริงจังเท่ากับขณะนี้ โดยที่ความหมายของคำว่า “ปฏิรูปการศึกษา” กำลังจะต้องให้มีความหมายที่แท้จริง คำว่าปฏิรูปการศึกษาเคยได้รับการมองเพียงบางมุม บางด้านเท่านั้น เชื่อว่านักการศึกษาหลายคน เวลาที่ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับลักษณะการจัดการศึกษาแบบสากล หวังว่า ถ้าไม่ได้เต็ม 100% อย่างน้อยควรได้ทิศทางที่ดี

ในร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.... เน้นการเรียนรู้ โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง (child center) และตรงนี้คือการปฏิรูปทุกอย่าง ทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารลงมา ทั้งนี้ ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ปรัชญาของ child center อยู่ที่ตรงนี้ ครู ระบบการเรียนการสอน การบริการต่างๆ จะต้องเปลี่ยนแปลงไป ในการปฏิรูปการศึกษา ยอมรับตัวนี้ได้หรือยังว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเด็ก เด็กจะมีความหมายสูงสุด โดยเด็กแต่ละคนมีความจำเป็น ความต้องการแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการปฏิรูปในเรื่องความคิด เรื่องการบริหาร การบริการ ฯลฯ child center จะทำให้เราฟังมากขึ้นและคิดหาวิธีการต่างๆ สำหรับเด็กแต่ละคนมากขึ้น

ขณะนี้ ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงจุดเปลี่ยนจากที่เราทำระบบโรงเรียนมานาน กำลังมาสู่จุดใหม่ตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องการศึกษา ซึ่งประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม สำหรับร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ จะเห็นว่ามีอีกหลายจุดที่เป็นมิติใหม่ ซึ่งต่อไปนี้โรงเรียนจะไม่ใช่เป็นของผู้บริหารแต่ผู้เดียว ลักษณะป้ายที่เขียนว่า “สถานที่ราชการบุคคลภายนอกห้ามเข้า” จะไม่มีแล้ว ประชาชนมีสิทธิทุกประการที่จะขอตรวจสอบเอกสารข้อมูลทุกเรื่อง ยกเว้น เรื่องใดที่ไม่ให้ตรวจสอบก็ต้องมีเหตุผล คือการบริหารโรงเรียนต้องมีความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ เพราะเมื่อกรรมการตรวจเยี่ยมมา ไม่ต้องดูทุกรายการ เพราะมีผู้ตรวจสอบทำให้ออกมาแล้ว

ดร.อัปสร :

กฎหมายใหม่ระบุว่าโรงเรียนต้องเป็นนิติบุคคลเพราะไม่ต้องการให้มีการบริหารโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งและตัดสินใจเพียงคนเดียว จะต้องมีความกรรมการโรงเรียน มีการตัดสินใจในรูปคณะกรรมการ (group decision) รับฟังความเห็นของบุคคลอื่น คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลที่เป็นฝ่ายโรงเรียน และผู้รับบริการจำนวนเท่า ๆ กัน เพื่อในการลงมติจะสามารถคานอำนาจกันได้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้น หากท่านไม่ปรับเปลี่ยนบทบาทตัวเอง ด้วยการเริ่มฟัง

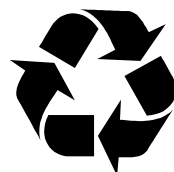
คนอื่น เพื่อจะได้รู้ว่าสภาพปัญหา และการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ จะมาจากเสียงที่ทุกคนพูดตรงกัน

ดร.ชัยณรงค์ :

โดยสรุป การประเมินภายนอกเป็นส่วนหนึ่ง เป็นส่วนท้ายสุดของกระบวนการประเมินสถานศึกษา ตามร่างพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติจะมีการประเมินภายนอกอย่างน้อยทุก 5 ปี ในระหว่าง 5 ปี ถ้าโรงเรียนไม่มีการประเมินภายในจะเกิดอะไรขึ้น เมื่อมีการตรวจเยี่ยมจากภายนอกแล้วพบว่าโรงเรียนยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนา และถ้าอีก 5 ปีต่อมา มีการประเมินภายนอกปรากฏว่าเหมือนเดิม แสดงว่าไม่มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้ การประเมินภายในจึงมีส่วนสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมินทั้งหมด สิ่งที่โรงเรียนทำเพื่อที่จะพัฒนาโรงเรียนโดยอาศัยการประเมินภายในคอยวัดตัวเอง สิ่งเหล่านี้จะถูกรวบรวมและประมวลไว้เพื่อให้ประเมินภายนอกมายืนยันในเรื่องนี้ เพื่อที่จะได้ข้อมูลไปเปรียบเทียบในแง่ของระดับมาตรฐานชาติที่กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดกระบวนการการเปลี่ยนแปลง และทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งอาจจะไม่เห็นผลทันทีทันใด

เพราะเรื่องการศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ แต่ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงใน
ทิศทางที่ดีสำหรับวงการการศึกษาของไทยในระยะต่อไป

คณะผู้จัดทำ

- ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง	แก้วแดง
ดร.นงราม	เศรษฐพานิช

- ผู้พิจารณาและตรวจแก้

ดร.นงราม	เศรษฐพานิช
ดร. ชัยณรงค์	มนเทียรวิเชียรฉาย
ดร. อัสสร	มีสิงห์

- ผู้สรุปและเรียบเรียง

นางสาวสมปอง	สมญาติ
-------------	--------

- ผู้จัดทำรูปเล่ม

นางอารีรัตน์	ลายนาค
นางสาวธัญลักษณ์	ภู่กัน

- ออกแบบปก

นายศิริรัตน์	ชำนาญกิจ
--------------	----------

คณะทำงาน
สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและ
มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

นางสาววัฒนา	อาทิตย์เที่ยง
นางสาวสุจารี	จันทร์สุข
นางโสภณา	ตาแก้ว
นางเกื้อกุล	ชั่งใจ
นางรัชนี	พึงพาณิชย์กุล
นางสาวรัชฎ์ลักษณ์	ภูกัน
นางสาวบรรณากรณ์	อมรพรสิน
นางสาวสมปอง	สมญาดี

พิมพ์ที่

หลังการตรวจเยี่ยมโรงเรียน
ผู้ตรวจเยี่ยมจะติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ
ทำทุกรูปแบบเพื่อจะช่วยให้โรงเรียนพัฒนาจุดนั้น
ให้ได้ รวมถึงส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้โรงเรียน
ทราบว่า ในเรื่องนั้น ๆ ที่อื่นมีการดำเนินการอะไร และ
ดำเนินการอย่างไร